

1848 üzen

A történelem egyetlen „világforradalma” 1848 tavaszán söpört végig a Szent Szövetség által konzervált Európán. Moldovától Portugáliáig, Szicíliától a „világ műhelyének” nevezett Angliáig. E szokatlan egyidejűség magyarázata a sokéves szárazság s a burgonyavész okozta éhínség, a kapitalista viszonyok terjedését kísérő pénzügyi csődök, a vasútépítési panamák, a fokozódó kizsákmányolás.

S az erjesztő koreszmék: a *liberalizmus*, mely a születési előjogok világát a *szabadság* és *egyenlőség* önmagában is ellentmondásos új rendjére próbálta cserélni. A feltörekvő polgárság – a radikális jelszavaival mozgósított tömegek által – nem pusztán a kiváltságosok ellen lázadt, élükön az „Isten kegyelméből” uralkodó királlyal. De magát a Teremtőt kívánta letaszítani égi trónusáról, hogy az enciklopédikus tudástól részegülten saját maga tolakodjon a helyére (a bálvány Mammont imádva)!

Az össznépi elégedetlenség elharapózását Nyugaton már a *szocializmus* tanai is szították. Marx és Engels 1848 februárjában közzétett *Kommunista kiáltványa* világméretű osztályharcra remélt földi paradicsomot teremteni...

Régióinkban a „felforgató eszmék” közül leginkább a *nacionalizmus*nak volt feszítőereje. Az Orosz, az Oszmán és a Habsburg Birodalom igáját nyögő kis népek számára a nyelv, a kultúra és a dicső nemzeti múlt közössége s az önállósulási vágy lesz a változások motorja. A reakciós hatalmi rendtől való szabaduláshoz azonban áldozatkész tömegek kellettek!

Ám a még gyenge polgárság nem tudta hadrendbe szervezni a teljes társadalmat. A reformellenes Don Carlos iskolázatlan baszk és navarrai parasztok élén tört a spanyol trónra, a lengyel nemesség 1846-os felkelését Metternich rendszere a kelet-galíciai ukrán jobbágyokat felhasználva fojtotta vérbe. Még a lombard földmű-

ves is a rendcsináló Radetzky tábornokot éltette, ahelyett, hogy osztozott volna Mazzini, Garibaldi és Verdi egyesült hazát ígérő álmaiban. A francia forradalom drámai végkifejletében pedig a paraszti többség részvétlenül nézte végig, miként mészárolja le Cavaignac tábornok a nincstelen munkás felkelőket. S nem tudott összefogni a Német Szövetség csaknem negyven apró államcskába széttagolt nagy népe sem.

Egyedüli kivétel tehát a magyar '48! A maradiság, Bécs központosító politikája s az irányt tévesztő nemzetiségi mozgalmak elleni küzdelmében a reformkori szabadelvű köznemesség a társadalom egészét szólította meg – tekintet nélkül rangbeli, faji, vallási különbségeire. Ezért a polgári szabadságjogok követelése és a feudális viszonyok felszámolása mellett a közteherviselést állította politikai programjának középpontjába. Azaz az ország vezető ereje önként lemondott kiváltságainak javáról, s e nagyvonalú, ritka gesztus eredőjeként politikai egységbe forrt szinte az egész ország.

Így vált képessé olyan tettekre, amelyek kivívták a kortárs Európa csodálatát: a semmiből honvédsereget, hozzá hadiipart s mindezek finanszírozására Kossuth-bankót teremtett. A csodapénzt, amelynek „aranyfedezetét” leginkább a köznapi emberek hite/hitele (s jegygyűrűje, fülbevalója) biztosította. S ez a hit oly szívósnak bizonyult, hogy még az önkényuralom zord éveiben is rejtegették.

S ki ne hallott volna a tűzön-vízen át hazatérő Lenkey-huszárokról, Görgey bravúros felföldi visszavonulásáról (amely tananyag a világ hadi akadémiáin), a lelkészek vezette branyiszkói áttöréssel együtt. S ott vannak a hős vörössipkások, a tavaszi hadjárat fényes győzelmei, az orosz inváziót a Kárpátok hágóin feltartóztatni próbáló székelyek helytállása – s hattyúdálnak: Klapka komáromi diadala. Végezetül az imádságos aradi 13, a nemzet emelkedett gyásza s nemzedék-

nyi ideig kitartó szilárd ellenállása (amely az ír nemzeti mozgalom hitvallása lett)...

A gazdasági-társadalmi bajok, a politikai bizonytalanság és a korlátot nem ismerő nagyhatalmi érdekek manapság épp oly nyomasztóan nehezednek Európára, mint 1848 idusán. Akkoron ugyan a – reformkor nagyjainak példáján – áldozatos lélekkel megívott küzdelem végül emel-

kedő pályára helyezte a magyarok s a velünk élő népek közös honát. Ám „[m]ikor nincs mennyei látás, a nép elvadul...” (Példabeszédek 29:18). Így hát jelenkorunk feszítő bajainak orvoslása bizonyosan halasztást szenved, mi több az önelégültség és megalkuvás, az erősek farkastörvénye a világot (emelkedés helyett) a pusztulás dicstelen örvényébe taszíthatja...

Gyurkovics Hunor: Himnusz II. „Nyújts feléje védő kart, / Ha küzd ellenséggel”